

Cannabis - lägesrapport 2023 för EU

Inom EU beräknas att över 27 procent av alla vuxna (15-64 år) någon gång har använt cannabis. I yngre grupper är procentsatsen högre. Under 2020 rapporteras inom EU 93 000 lagöverträdelser för cannabis, detta är mer än hälften av alla drogöverträdelser.

Intressant att legalisering förespråkas alltmer inom såväl Sverige som Europa (f n 20 stater i USA med början 2014, Uruguay 2012 och Kanada 2018) samtidigt som sedan ett decennium allt mer fördjupad forskning visar att den successivt mer potenta cannabisen som saluförs leder till svårare medicinska problem (psykos, ångest, beroende).

Inom EU har flera länder accepterat kontrollerad användning av cannabis med låg THC/CBD-halt (finns också med enbart CBD) som läkemedel vid vissa sjukdomstillstånd.

Syntetiska cannabinoider

Syntetiska cannabinoiders struktur är inte alltid liknande de naturliga, men binder sig till samma receptorer i hjärnan som de naturliga och producerar liknande effekter men de syntetiska kan skilja sig rejält i styrka och även i reaktioner. De kan vara mycket potenta.

De naturliga cannabinoiderna är inte alltid helt förutsägbara – cannabisplantan innehåller minst 144 olika cannabinoider. De två viktigaste är fortfarande THC och CBD som bildas vid dekarboxylering av THCA (-acid) och CBDA. Olika delar av cannabisväxten innehåller därtill olika mängd THC, en del växter har så låg THC-halt att den inte leder till varken eftersträvad effekt eller förgiftning.

Cannabis är för närvarande en illegal drog i nästan alla EU-länder, men tillämpningen av lagar varierar i praktiken, exempelvis hur små mängder cannabis hanteras inom lagens ramar. Detta därför att det inte finns en gemensam EU-lag för hur små mängder cannabis för eget bruk ska hanteras.

I flertalet länder är cannabisintag straffbart, högsta straffsatsen är fängelse (Cypern, Frankrike, Finland, Grekland, Ungern, Norge, Sverige och Turkiet). Dock ska cannabisinnehavet dömas mildt. Länder med straff som inte medför fängelse är bl a Irland, Portugal, Spanien, Belgien, Schweiz, Italien. Enda land som inte har något straff är Malta. Här är det enligt lag tillåtet att inneha 7 gram cannabis.

De flesta EU-länder har viss tånjbar "lagstiftning" som tar hänsyn till bl a mängden cannabis för privat bruk eller hur ofta polis/myndigheter ingriper. Många länder har efter hand ändrat lagen för att möta de samhällsproblem som det politiska/medicinska etablissemangen anser

vara motiverat. Ett tidigt exempel är Portugal som hade en förödande heroinepidemi varför man år 2000 avkriminaliserade alla illegala droger.

Trenden i Europa är sedan två decennier att lagarna ska reducera eller ta bort fängelsestraff för små mängder cannabis för eget bruk.

Resultatet av förändringarna

Det är inte helt uppenbart om de olika förändringarna lett till förändring i cannabisanvändningen. Väl att bemärka är att lag- och policyändringarna inte enbart, eller ens alltid, tillkom för att minska själva intaget av drogen utan för att minska kriminalitet, öka skatteintäkter...).

Negativa effekter av åtgärderna kan vara att strafflindringen leder till att samhället accepterar drogen vilket i sin tur kan öka konsumtionen. Tvärtom kan accept och ökning tolkas som att lagen blev för mild och återgång till kriminalisering som kan bli mer omfattande än tidigare. Inga konklusiva forskningsresultat finns ännu.

Smuggling och försäljning av cannabis är kriminellt i hela Europa. Straffskalan varierar dock kraftigt länder emellan. Straffen beror i de flesta länderna på hur stora mängder som smugglas/försäljes. Straffen utmättes från 2 – 3 års fängelse till 20 år inom lås och bom för de allvarligaste fallen. En liten skara länder (Cypern, Irland och Malta) har mängden cannabis ingen betydelse – det blir alltid livstids fängelse. Dock som i all juridik finns viss förmildrande handlingsutrymme.

Eftersom det är straffbart att sälja cannabis, hur får då den enskilde konsumenten tag i drogen? Den mest välkända modellen är de nederländska "coffeeshops" och sociala klubbar som förser sina medlemmar med egenodlad cannabis.

Coffeeshops i Nederländerna är hårt reglerade och tre fjärdedelar av landets samhällen tillåter inte coffeeshops. Tillsammans har detta medfört att antalet shops minskat från 846 (1999) till 567 (2018).

Cannabisklubbar finns över Europa om än i begränsad omfattning. Enligt EMCDDA finns de i 13 länder. Det finns legala problem med dessa eftersom gränsdragningen mot den kriminella försäljningsverksamheten kan bli svår att tillämpa.